

Tisková zpráva

Postoje k zákazu kouření v restauracích v roce 2018

- ⊙ Podíl lidí, kteří jsou pro zákaz kouření v restauracích, se již přinejmenším od roku 2008 pohybuje na hranici jedné poloviny, resp. těsně nad ní, a vždy převážil nad podílem těch, kteří jsou proti zakazu.
- ⊙ To platí i pro letošní šetření, které nicméně v porovnání se šetřením loňským, jež proběhlo již po zavedení zákona do praxe, poukazuje na nárůst souhlasu a pokles nesouhlasu se zákazem.
- ⊙ Postoj k zakazu kouření v restauracích je značně determinován tím, zda dotyčný kouří, či nikoliv.
- ⊙ Za nesouhlasnými stanovisky je především vnímání zákona jako projev omezování osobní svobody a představa, že k hospodám kouření zkrátka patří.
- ⊙ Souhlasné stanovisko je nejčastěji zdůvodňováno tím, že lidem vadí zakouřené prostředí či zdravotními aspekty.

Zpracoval:

Tomáš Krajňák

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: +420 286 840 129; E-mail: tomas.krajnak@soc.cas.cz

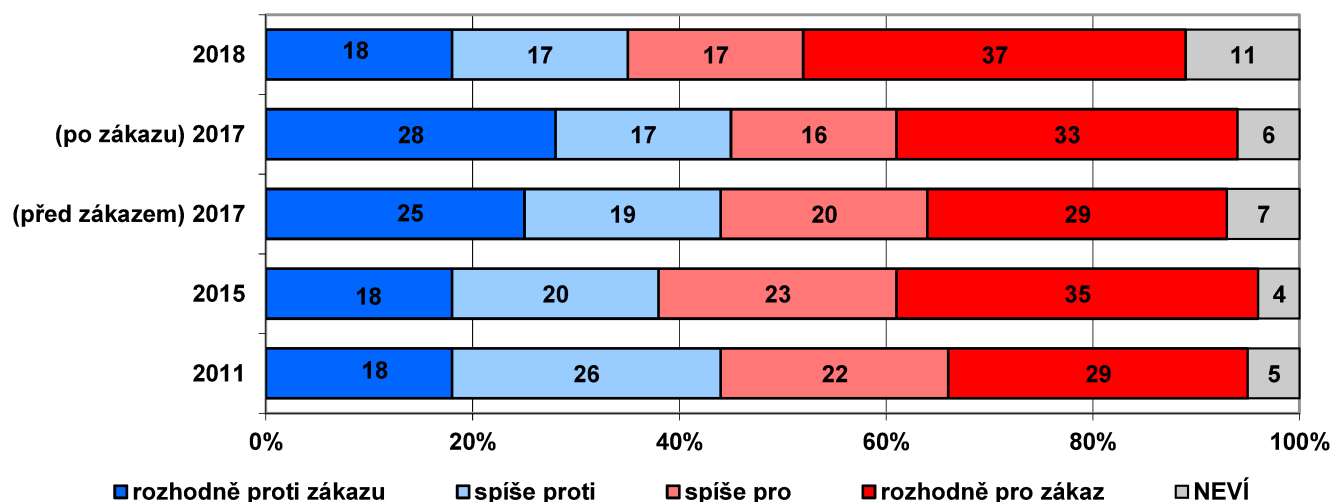

Na konci května 2017 vešel v platnost zákon o zakazu kouření v restauracích a ve veřejných prostorách, kolem kterého se vedla bohatá veřejná diskuse před přijetím, v průběhu přechodného období i po něm.

Výsledky průzkumu CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., ze září 2018 ukazují, jak se obyvatelé k zakazu kouření v restauracích staví více než rok po jeho uvedení do praxe. Výsledky ukazují rozložení názorů na samotnou existenci zákazu a taktéž na důvody, které lidé k souhlasu a nesouhlasu mají.

Aktuální výsledky, které zachycuje graf 1, poukazují na převažující souhlas nad nesouhlasem s protikuřáckým zákonem. Pro zákaz kouření v restauracích se vyslovilo 54 % dotázaných, v tom 37 % „rozhodně“ a 17 % „spíše“. Naopak proti zakazu se postavilo 35 % dotázaných, z toho 17 % „spíše“ a 18 % „rozhodně“. Odpověď „nevím“ uvedla zbylá zhruba desetina (11 %) dotázaných.

Graf 1. Postoje k zakazu kouření v restauracích¹

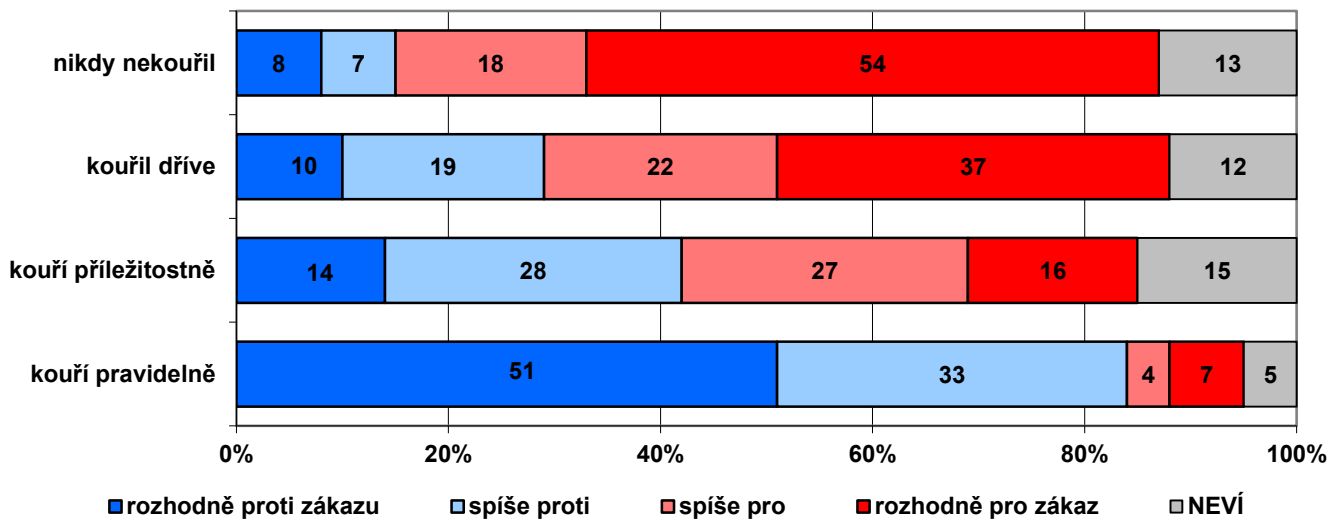
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

¹ Znění otázky: „Jste pro, anebo proti úplnému zakazu kouření v restauračních zařízeních? Rozhodně pro, spíše pro, spíše proti, rozhodně proti.“

Výsledky potvrzují dlouhodobě více-méně stabilní naladění české veřejnosti v této věci. Již od roku 2008, kdy se CVVM tomuto tématu věnovalo poprvé (nezahrnuto v grafu z důvodu odlišné konstrukce otázky), se podíl lidí, kteří jsou pro zákaz kouření v restauracích, pohybuje na hranici jedné poloviny a nebo těsně nad ní, a vždy převažuje nad podílem těch, kteří jsou proti zakazu. Přesto stojí za zmínku připomenout, že například v roce 2008 to svědčilo o vyšší toleranci české společnosti ve srovnání se Slovenskem nebo Maďarskem.² Avšak jestliže porovnáme výsledky z letošního šetření s loňským šetřením, které proběhlo pár měsíců po zavedení protikuřáckého zákona do praxe, odhalíme statisticky významný nárůst (o 5 procentních bodů) souhlasu se zákazem kouření v restauracích, a naopak ještě výraznější pokles (o 10 procentních bodů) nesouhlasu se zákazem, který proběhl výhradně u kategorie „rozhodně proti zakazu“. Zároveň statisticky významně vzrostl (o 5 procentních bodů) podíl respondentů, kteří v této otázce volí odpověď „nevím“.

Z hlediska sociodemografických charakteristik souhlasí se zákazem v současnosti častěji ženy (59 %) než muži (49 %), podíl souhlasících narůstá v souvislosti se vzděláním a mírně také s rostoucím věkem. Též lidé, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako dobrou, jsou oproti těm, kteří ji vidí jako špatnou, častěji pro zákaz. Politická orientace respondentů v této otázce nesehrává žádnou roli. Naopak nepřekvapí, že nesouhlas sílí současně s tím, zda a jak často člověk kouří (viz graf 2).

Graf 2. Postoje k zakazu kouření v restauracích podle toho, zda člověk sám kouří či nikoli³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 20. 9. 2018, 1037 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

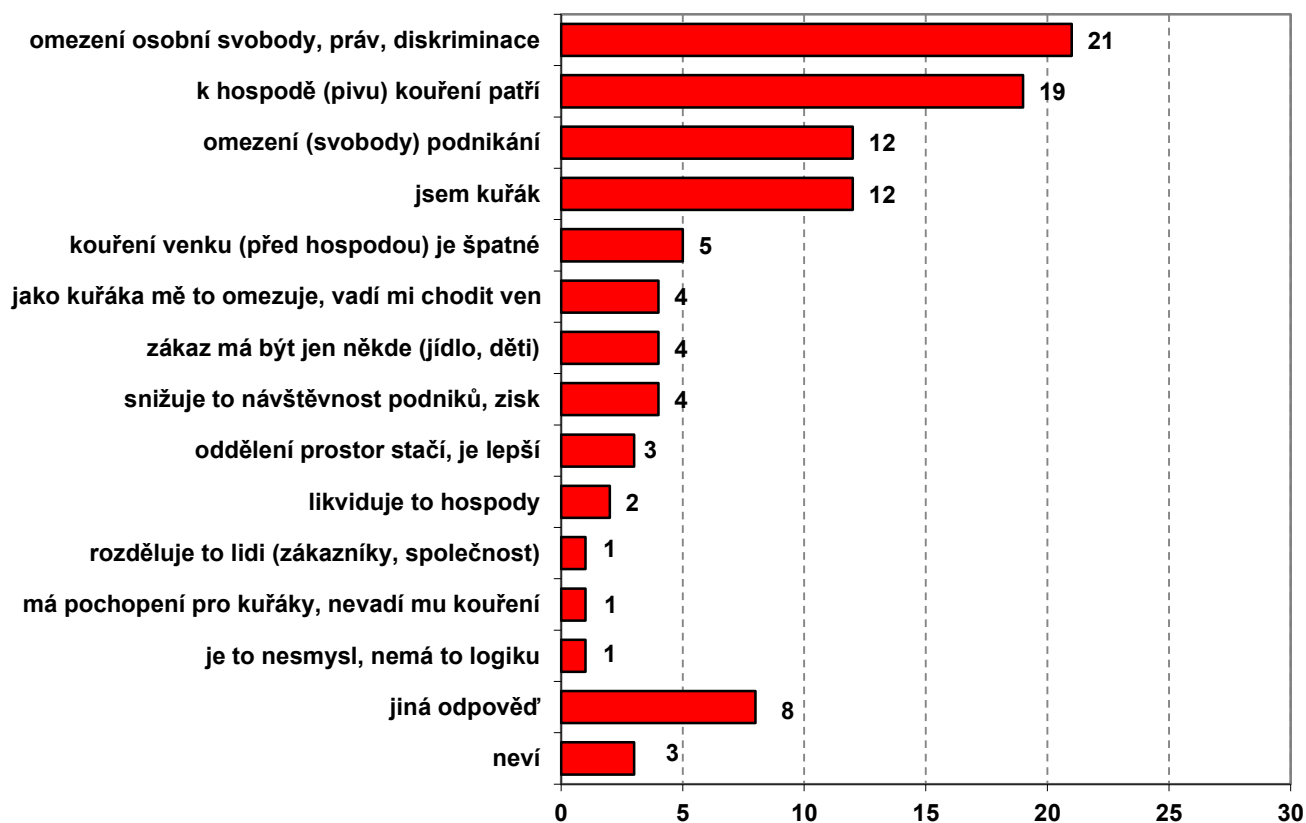
² Viz Tisková zpráva CVVM „Občané o kouření“ (https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a902/f9/100768s_or80331.pdf)

³ Znění otázky: „Kouříte cigarety? Ano, kouříte pravidelně; ano, kouříte příležitostně; ne, ale kouřil jste dříve; nikdy jste nekouřil.“

Současně se samotným postojem byly předmětem měření v zářijovém výzkumu také důvody pro souhlasný a nesouhlasný postoj. Ty byly zjišťovány otevřenými otázkami, které respondentům dávají možnost formulovat zcela vlastní odpověď; teprve následně byla jednotlivá vyjádření výzkumným týmem seskupena do obecnějších tematických kategorií.

Jak je patrné, za nesouhlasnými stanovisky je třeba hledat především vnímání zákona jako projev omezování osobní svobody, práv či diskriminaci, když tento důvod uvedlo 21 % dotázaných, kteří se staví proti zákazu kouření v restauracích. V těsném sledu následuje představa, že k hospodám kouření zkrátka patří (19 %). S odstupem již následují důvody jako omezení podnikání, resp. svobody podnikání, a osobní důvod, že je dotazovaný kuřák (shodně 12 %). Z 5 % a méně jsou zastoupeny důvody, jako že kouření před hospodou je špatné; osobní omezení a nutnost chodit ven; že se má kouření regulovat diferencovaněji, tj. jen na některých místech (kde se podává jídlo a vyskytují se děti); či že oddělení prostor stačí; pár procent dotázaných se též obává o existenci hospod v souvislosti se zákazem (snížení návštěvnosti a zisků; likvidace hospod); shodně po jednom procentu dotázaných se domnívá, že zákaz rozděluje lidi; má pochopení pro kuřáky a kouření mu nevádí; zákaz mu připadá jako nesmysl, který nemá logiku.

Graf 3. Důvody nesouhlasu se zákazem kouření v restauracích⁴

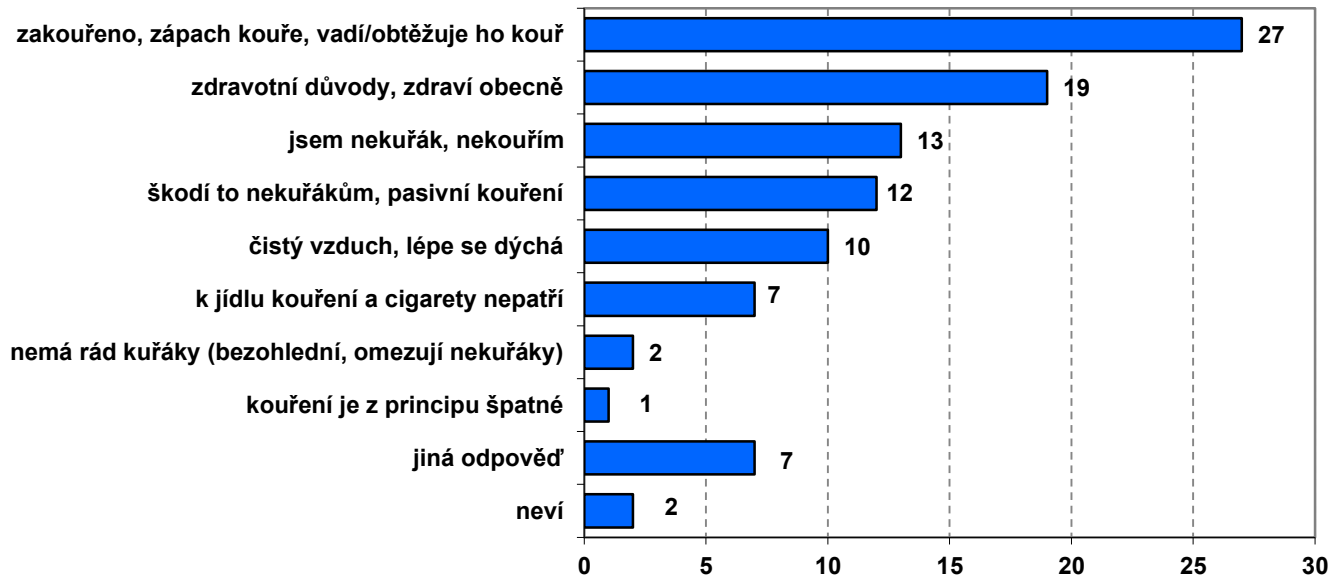
Pozn: Zahnutí pouze ti respondenti, kteří jsou „rozhodně“ nebo „spíše“ proti zákazu kouření v restauracích.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 20. 9. 2018, 337 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

⁴ Znění otázky: „Jaký je hlavní důvod, že jste proti zákazu kouření v restauracích?“

Souhlasné stanovisko se zákazem kouření v restauracích je nejčastěji zdůvodňováno tím, že lidem vadí kouř a jeho zápach (27 %). Dále zdravotními důvody obecně (19 %). Významný je i zde čistě osobní důvod, že člověk sám zkrátka nekouří, a proto mu kouření vadí (13 %). Konkrétní zdravotní důvod, tj. pasivní kouření, uvedlo 12 % dotázaných, kteří jsou pro zákaz kouření v restauracích. Přesně desetina (10 %) dotázaných je pro zákaz z důvodu čistého vzduchu, kde se lépe dýchá. Jako významný důvod se též jeví pocit, že k jídlu kouření a cigarety nepatří (7 %). Zbývajícími dvěma agregovanými důvody jsou, že dotazovaní nemají rádi kuřáky (2 %), či se domnívají, že kouření je z principu špatné (1 %).

Graf 4. Důvody souhlasu se zákazem kouření v restauracích⁵

Pozn.: Zahnutí pouze ti respondenti, kteří jsou „rozhodně“ nebo „spíše“ pro zákaz kouření v restauracích.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. - 20. 9. 2018, 556 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

I u důvodů pro a proti zákazu kouření lze najít některé odlišnosti mezi skupinami obyvatel. Ženy v rámci nesouhlasu se zákazem častěji než muži odkazují na narušování veřejného prostoru, když jim častěji vadí kouření venku (před hospodou). Naopak souhlas se zákazem ženy častěji než muži zdůvodňují tím, že k jídlu kouření a cigarety nepatří. Z hlediska věku se ukázalo, že lidi do 29 let k nesouhlasu se zákazem častěji vede prostý důvod, že jsou kuřáci, naopak u lidí nad 60 let tento důvod nehraje takovou roli. Nesouhlas se zákazem kouření lidé se středním vzděláním bez maturity, resp. vyučení zdůvodňují častěji tím, že k hospodě (pivu) kouření patří, naopak lidé s vysokoškolským vzděláním tento důvod zmiňují mnohem méně často. Zároveň vysokoškolsky vzdělaní méně často při souhlasu se zákazem zmiňují důvod, že k jídlu kouření a cigarety nepatří na rozdíl od lidí se středním vzděláním s maturitou, kteří souhlas se zákazem zdůvodňují častěji právě tímto aspektem. Lidem, kteří hodnotí životní úroveň své domácnosti jako dobrou, oproti těm, kteří ji vidí jako špatnou, vadí zákaz kouření v restauracích častěji z toho důvodu, že dle nich omezuje (svobodu) podnikání.

⁵ Znění otázky: „Jaký je hlavní důvod, že jste pro zákaz kouření v restauracích?“

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>8. - 20. 9. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1037</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>239</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.274, OR.285, OR.286</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>OR181030</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>30. října 2018</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Tomáš Krajňák</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |